

JANKO LEBAN:

Pri stricu Martinu.

vanajstletni Jurček je večkrat občudoval meščane, ki so se vozili na kolesih v vas. O bližajočem se godu je pri neki priliki vzdihnil proti svoji sedemletni sestrici Tilki: »O, ko bi mi oče kupil za god tako kolo! Še tebe bi vzel nanje in veselo bi se vozila v božji svet!«

»In jaz,« deje sestra, »bi rada imela veliko punčko. To bi potem jemala v naročje, ko bi na kolesu napravljala izlete s teboj.«

»Ljuba otroka,« ju zavrne stara mati, ki je isti hip stopila v sobo ter je vse slišala; »ne pretiravajta tako svojih želj! Pomislita vendar, da vajini starši niso bogati. Človek mora biti vesel, četudi le kaj malega dobil!«

»Pa je res žalostno, če je človek ubog,« odvrne Jurček. »O, jaz bi rad imel veliko denarja!«

»Misliš li, da bi bil tedaj zadovoljnejši?« vpraša žena. »In ali sta vidva doslej sploh trpela kako pomanjkanje?«

»I nu, nobene sile nama ni,« pojasni Tilka. »Jaz bi rada imela veliko denarja zato, da bi ga dala očetu in materi.«

»Oče in mati nimata sicer veliko, a dovolj za potrebo, če sta le vidva pridna in dobra. Ali nista še nikoli čula: Človek naj bo zadovoljen, če ima le kaj jesti in kaj obleči! Da vaju pa prepričam, da denar sam na sebi še ne osreči človeka, hočem vama povedati povestico. Ali bi jo rada slišala?«

»Rada, rada,« odgovorita otroka. Starka vzame pletenje v roke. Oba otroka sedeta k stari materi. Žena jame pripovedovati:

Moja povest se pričinja na neko sredo. V vasi Lipici je ravno udarila ura enajst. Vrata tamošnje šole se odpro in otroci — dečki in deklice — se trumoma usujejo iz nje, da se v svobodni božji prirodi povesele mladega življenja. Veseli so bili otroci zato, ker bodo imeli popoldne prosto. A še nekaj drugega je bilo, kar je otroke z veseljem navdajalo. Navadno so se brž razkropili proti domu. Danes pa so tu pa tam postajali v gručah ter živahno kramljali med sabo. Hočemo jih poslušati ter tako zvedeti, zakaj so bili tako vesele volje. Tri male deklice gredo skupaj domov, pa postajajo pri vsakem tretjem koraku.

»Veš li, Malka,« vpraša Verbanetova Lizika, »da pojdem danes tudi jaz k stricu Martinu?«

»No, Lizika, lahko si vesela,« odgovori Malka, »jaz in tvoja sestra Lenčka sva bili že lansko leto tam. Ti si ne moreš misliti, kako je tam lepo!«

»Ob dveh moramo že biti tam,« primetne Lenčka, »teta Mina tedaj gotovo postavi velik lonec kave k ognju.«

»I kajpada!« pritrди Malka žarečih oči. »Lahko bomo pile kavo, kolikor je bomo hotele. In teta Mina pri oslajevanju kave tudi ne štedi s sladkorjem!«

»To bo dobro to,« primetne šestletna Lizika, cmakajoč z ustmi, »a jaz moram obleči svoje praznje oblačilo, kaj ne?«

»Ni ravno treba,« deje Malka. »Vsekako si pa priveži snažen predpasnik, se počesi in si umij roke, ker sicer te stric Martin takoj zopet pošlje domov.«

»Mati mi že da košček mila,« tolaži Lizika samo sebe ter gleda svoje nepresnažne roke.

V tem so deklice prišle do stanovanja črevljarja Verbaneta, tudi Malka je imela samo še nekoliko korakov do doma. »Tedaj, Lenčka, točno ob dveh pridem pote,« reče ob slovesu.

»Da, pripravljena bom, če bom le smela iti,« odvrne Lenčka zamisljeno. »Toda oče je sedaj tako slab, brat in sestra sta pa majhna, mati skoro ne zmaguje vsega dela sama.«

»Čemu bi jadikovala, Lenčka? Za eno popoldne že pojde. Torej točno ob dveh bom zopet tu.«

Kakor deklice, tako so se razgovarjali tudi dečki o pričakovanem popoldnevu. Imeli so ga vsi za čas, poln veselja. Ni bilo ne konca ne kraja pripovedovanju, kako lepe reči čakajo nanje. Zato mislim, da ustrežem tudi vam, mladi prijateljčki, ako vam povem, kdo sta bila vsem priljubljena stric Martin in teta Mina.

Janez Poljak, stari oče ali ded strica Martina, je veljal za najbogatejšega kmeta v Lipici. Leta 1806. je izbruhnila vojna. Prilomastil je sovražnik in blizu Lipice se je vnela bitka. Kakor druge, so tudi hišo Janeza Poljaka oplenili. Nastal je ogenj, ki je upepelil večino poslopij lepega Poljakovega dvorca. Hiša, kjer so stanovali, je ostala sicer cela, posestnik pa ni živel dolgo po tej nesreči. Vdova ni za rajnikom našla denarja, dasi je pokojnik veljal za bogatega moža. Hudi časi so bili, in nastanjevanju vojakov ni bilo ne konca ne kraja. Edini preostali sin je moral prodajati njivo za njivo, da je laže zopet sezidal najpotrebnejše zgradbe. Po smrti je zapustil svojima otrokoma

Martinu in Mini le malo, nezadolženo posestvece, dasi je živel jako stromno. Mina se je bila sicer poročila, a kmalu obvdovela. Njenemu bratu Martinu pa je nevesta umrla malo pred poroko. Tako sta živela brat in sestra po smrti svojega očeta v hiši svojih praroditeljev v miru in slogi.

Tisto malo polja, kar mu ga je bilo ostalo, je stric Martin prodal. Obdržal je zase le velik vrt blizu hiše. Ta je bil njegovo veselje in negoval ga je kar najskrbneje.

Čez cvetnjak in zelinjak so se križale široke in snažne stezice, ob straneh so rasli kosmuljni in grozdjični grmiči najboljših vrst. Ob zidu in v solnčnih kotih pa so se bujno košatili malinjaki, a čebelnjak je stal v drugem vrtnem kotu. Iz za zelenih listov si videl po snažnih gredicah rdeče jagode.

V sadnem vrtu tik zelinjaka je gojil stric Martin najplemenitejše sadje. Ker je vsako drevo najskrbneje negoval, je imel na svojem vrtu zmerom dosti sadja, čeprav je drugod morda slabo uspevalo.

Teta Mina je bratu Martinu pomagala negovati vrt. Posebno se je zavzemala za cvetice. Ni je bilo v vasi svečanosti, da ne bi na njej rabili lepo dišečega cvetja z Martinovega vrta.

Toda tudi zrelo sadje je večinoma šlo skozi njene roke. Vkuhala je vsako leto sadje, a teta Mina je imela tudi najlepše sušje (suh sadje) in najboljšo čežano. To so vedeli bolniki in siromaki v vasi. Potreben človek ni nikoli odhajal nepotolažen od strica Martina.

Teta Mina je kakor usmiljena sestra skrbela za bolnike, stric Martin pa je bil svetovalec in posredovalec miru v vasi. Srce njegovo je bilo blago in milo in njegova roka je bila zmerom odprta nesrečnikom v pomoč. Ravnal se je po besedah pesnikovih:

Odpri srce, odpri roké,
otiraj bratovske solzé,
sirotam olajšuj gorjé!

Ali se je čuditi, da so Martina in Mino častili in ljubili po vsej vasi, dasi nista bila bogata?

A najbolj so jima bila naklonjena srca vaške mladine! Kolikokrat sta mimoidočim otrokom dala kako jabolko ali hruško! Pa to jima še ni bilo dovolj! Prirejala sta ubogim otrokom tudi cele svečanosti. In taka svečanost je čakala otroke tistega dne, ko se začanja naša povest.

Vsako leto, ko so jagode dozorele in kasneje, ko so dozorele slive, jabolka in hruške, sta stric Martin in teta Mina povabila uboge vaške otroke na malico, posebno take, katerih starši niso imeli vrta

ali sadja. Ob takih prilikah sta otrokom najprej postregla s kavo, medom in žemljami na veliki pogrjnjeni mizi, ki sta jo postavila pod milo nebo na dvorišče. Tudi danes je bila ob dveh popoldne taka svečanost, kakor že vemo.

Ko so otroci izpili kavo, je stric Martin odprl vrata, držeča na vrt. Pokazal jim je celo vrsto različnih jagod, ki so jih smeli poljubno zobati.

Ko so se tudi tukaj najedli, so veseli otroci odšli igrat se v travo na sadni vrt. Tu so izvrševali različne otroške igre. Ko jim je bilo tega dosti, so deklice jele plesti šopke in vence, dečki pa so telovadili na drogu in drugih telovadnih pripravah, ki jih je bil stric Martin dal napraviti nalašč v ta namen. Bil je pri telovadbi otrok navzoč, zato se je le redko dogodilo kaj nerodnega. Vsi otroci so vedeli, da je bil stric Martin resen, da, celo strog mož, če je bilo treba. Zato nespodobnega ali drznega otroka ni nikoli več vabil.

Tako je bilo častno za otroke, ki so se smeli udeleževati prireditve strica Martina.

Ko je zatonilo solnce, so dobili otroci vrtno orodje in tedaj je bila njih naloga, da so steze in gredice lepo poravnali, če so jih morebiti kaj pohodili. Ker je to opravljalo mnogo rok, je bilo delo kmało dovršeno. Smeha in šale med delom ni manjkalo. Ko je bilo vse lepo pospravljeno, so otroci dobili od tete Mine vsak kos maslenega kruha — in svečanost je bila končana.

Tudi na že omenjeno sredo popoldne so otroci zadovoljni srežali kavo pri stricu Martinu ter so se spravili potem na jagode. Zdaj so se lotili igre na sadnem vrtu. Dečki so plezali in telovadili, kakor se jim je zljubilo. Pa tudi manjši dečki so hoteli poizkušati svoje moči. Priliko za to jim je ponujala stara jablana, ki je stala v zadnjem kotu sadnega vrta.

Starost, pač tudi nevihte, so deblo tako upognile, da je bilo ob le nekoliko spretnosti lahko splezati na drevo. Ob koncu glavnega debela so bile veje tako zapletene, da so tvorile zgoraj prijeten sedež. Nanj so se otroci posebno to sredo radi spravljali. Stara jablana je pač rodila časih še kako jabolko. Zadnja zima pa je bila za staro drevo najbrž premrzla. Le malo mladik je bilo ostalo svežih, ki so pa imele le redke liste.

Francek, sin ubovega kočarja, se je bil prav zložno vgnezdil v vejah. Drugim otrokom se je to posedanje zdelo predolgo; zato mu je mali Drago, mizarjev sin, zaklical: »Francek, kaj pa delaš tako dolgo na drevesu? Ali plačuješ najemnino? Mi bi tudi radi splezali gor!«

»Kdor prej pride, prej melje,« se ogasi Francek z drevesa.

Drugi dečki obstopijo drevo, in neprijazne besede so začele padati gor in dol. Naposled sliši to tudi stric Martin. Približa se drevesu in vpraša, kaj je vzrok prepiru. Dečki mu pojasnijo stvar, a veseli Vilko, sin nočnega čuvaja, opomni še: »Stric Martin, meni se zdi, da bi bilo staro drevo boljše za ogenj, ker haska itak ne daje skoro nobenega!«

»Tudi jaz sem se že čudil,« modruje umni Jožek, »da niste dali še izruti drevesa, saj na vsem vrtu ni tako nerabne starine!«

»Misliš li, da mora vse stran, kar je starega?« vpraša nekako razžaljen stric Martin.

»Tega ravno ne mislim,« odgovori deček nekam bolj boječe, zakaj čutil je, kam merijo starčkove besede, »menim pa, da to deblo ne ozeleni več. Na njegovem mestu pa bi lahko stalo mlado drevo, ki bi rodilo sad, recimo jabolka ali hruške.«

»Hotel si reči,« mu seže starček v besedo, »da je to prava potrata prostora, če še tu pustimo to jablano?«

»Da, tako sem mislil, samo kratko in prav povedati tega nisem znal,« pojasni deček.

V tem se oglasi Francek z drevesa, kjer je še vedno čepel: »Stric Martin, pogledjte, meni se zdi, da smo skakaje z drevesa tu ob strani rušo nekoliko potlačili, glejte, kar vdira se v tla.«

»Vidim, vidim,« odgovori stric Martin. »Ta usedlina je nastala polagoma. Ob mokrem vremenu se zemlja vdira bolj in bolj. Dno mora biti vse razrito.« Potem nadaljuje potihoma, kakor bi govoril sam sebi: »Da, da, prizanesti sem ti hotel, stara jablana, ker sem mislil, da boš zelenela, dokler bom živel. Toda zadnja zima ti je dala, česar ti je še manjkalo. Otroci trdijo prav, nadomestiti te bo kmalu treba z mladim drevesom. Se li nam ljudem bolje godi?«

»Zakaj pa imate, stric Martin, tako radi staro grčo?« vpraša Drago radovedno.

»Zato, ker sem že kot deček posedal v vejah tega drevesa ter pojedel tam marsikako lepo jabolko, pa tudi mnogo malico sem tam zaužil. Pa to ni glavna stvar! To drevo je edino na vrtu, ki ga je moj stari oče vsadil z lastno roko, in sicer malo časa, preden je nagloma umrl. Od tega je minilo že sedemdeset let. Sedemdeset zim s svojimi vihrami poderejo naposled tudi še čvrstejše drevo. Blagor človeku, ki more tako dolgo kakor to drevo zvesto služiti svojemu namenu!«

Otroci sicer zadnjih besed niso povsem razumeli, vendar so prosili strica Martina, naj jim dovoli, da mu pomagajo, kadar bo hotel izkopati staro drevo.

»Preveč bi vas bilo mi v pomoč,« odgovori starček, »vendar par večjih dečkov izmed vas bi rabil, ko pojdem na delo. A za to je še časa dovolj. Oktobra meseca mislim izruti drevo. Dotlej naj se stara jablana še veseli zraka in svetlobe med drugimi drevesi!« —

Precej pozno je že bilo. Otroci so pospravili grablje. Teta Mina jim je še razdelila malico in veselega popoldneva je bilo konec. Otroci so se hvaležno poslavljali s presrčnim voščilom: »Hvala lepa in lahko noč!« Teta Mina pa je vprašala ob slovesu Lenčko: »Lenčka, kako je s tvojim očetom?«

»Oče minulo noč že zopet ni mogel spati zaradi kašlja,« potožila deklica, »hotela sem danes ostati doma, a oče mi ni hotel prikratiti veselja, ki me je čakalo tukaj pri vas. Mati zdaj često joka, ker oče ne more ničesar več zaslužiti.«

»Ubogi otrok!« sočutno deje teta Mina. »Ná ta lonec mlekal! Segrejte ga doma, in oče naj gorko mleko pije, pa ta med denite vanje! To lajša kašelj, boš videla. Le vzemi, Lenčka!«

»Ah, teta Mina, kako ste dobri. Kaj bi bilo z očetom, kaj z nami, ko bi vas ne imeli?« —

»Le molči o tem, otrok moj! Pojdi domov in pridna bodi, Lenčka, da boš materi v pomoč in tolažbo. Lahko noč, otroci!«

In razšli so se otroci na vse vetrove.

Prišla je jesen. Sadje je ležalo na varnem v hišnih shrambah. Vrtinec je odnašal orumenelo listje z dreves. Kdor je hotel saditi še kako drevo, se je moral požuriti. Stric Martin se je spomnil svojega sklepa. Izbral si je mlado drevesce, ki naj bi nadomestilo staro jablano. Tako se je stric Martin nekega šole prostega dne napravil na delo, da s pomočjo dečkov Draga in Francka izruje staro drevo. Trohneče votlo deblo je bilo kmalu odstranjeno. Potem so jeli odstranjevati korenine. Stric Martin pa je zemljo odrival. Pri tem je zapazil, da mu lopata sili v odprtino. »Zdi se,« zakliče iznenaden, »da se nahaja pod deblom lisičja luknja.« Še bolj se začudi, ko spozna zabojček, čigar pokrov je bil prebit in je tako tvoril jamo poleg drevesa. Zdaj so začeli previdneje odstranjevati zemljo in tako se jim naposled posreči, da privlečejo iz zabojčka v platno zavito lonc. Bil je več kot do polovice napolnjen s srebrnjaki!

Poklicali so teto Mino, ki se je čudila še bolj nego njen brat. Ni bilo dvoma: ko je stari oče videl, da se sovražnik bliža, je tu zakopal denar in vsadil na vrh drevesce. Ker je nagloma umrl, ni mogel nikomur povedati o tem. Tako je tudi jasno, zakaj po njegovi smrti niso dobili denarja pri hiši.

Nihče ni dvomil, da je najdeni denar zakonita lastnina strica Martina in njegove sestre Mine. Novica se je po bliskovo razširila povsod. Seveda so ljudje strašno pretirali, tako da so naposled strica Martina imeli za polovičnega milijonarja!

Prej prijazni in veseli mož pa se je od časa, kar je odkril zaklad, čudno izpremenil. V loncu sicer ni bilo več ko tisoč tolarjev, vendar si je stric Martin vedno belil glavo s tem, kako bi to vsoto mogel pomnožiti tako, da bi lahko iznova kupil vse njive, ki so bile prej odprodane z njegovega posestva. On, ki je prej imel vedno odprto srce in odprte roke za ubožce, je jel zdaj skopariti, kakor da bi mu sililo uboštvo že skozi okna in duri v hišo.

»Mina,« je dejal nekega dne sestri, ko je po kosilu pospravljala mizo, »koliko sadja pa imava? Zdi se mi, da bi se izplačalo, spraviti ga z vozom v mesto. Tam se lepo sadje drago plačuje. Če še ti dodaš svoje posušeno sadje, utegneva dobiti lepo vsotico.«

»Ljubi Martin, ti precenjuješ sadje,« ga zavrne začudena Mina. »Toliko ga ne bo, če to pridrživa, kar rabiva za svojo potrebo; vrh tega imava stare odjemalce, ki zmerom dobijo to, kar nam preostaja.«

»Kaj li misliš z besedami ‚našo potrebo‘?« vpraša razdraženo Martin. »Mari to, kar do Velike noči razdeliš po vsej vasi? In naši odjemalci ali kupci, kakor jih že hočeš imenovati! Ti nam ne dajo niti polovice tega, kar je sadje vredno. Ljuba Mina! Odslej mora to biti drugače! Ne bom odslej več tak neumnež! Tudi najemnino za naše polje bo treba za četrtno zvišati, ko ga bomo zopet dajali v zakup!«

»Martin, kaj ti ne pade v glavo!« klikne Mina vsa osupla. »Naš zakupnik je priden človek in ima celo kopo otrok. Takega človeka pač ne boš odiral?!«

»No, bomo videli, a toliko rečem, da sem bil do zdaj preveč neumen in predober. Odslej bomo skrbeli najprej zase. Jutri se odpeljem z vsem sadjem v mesto. Jaz sem gospodar v hiši, veš!«

Rahlo trkanje na vrata je zmotilo pogovor med bratom in sestro. Mina zakliče: »Prosto!« in tedaj nekako boječe vstopi žena bolnega črevljarja. Na njenem bledem licu in na objokanih očeh si lahko spoznal, koliko je uboga žena pretrpela zadnje dni. Mina ubožici ponudi stol, ji veli sestri ter jo vpraša, kako je bolnemu možu.

»Ah, slabo, slabo,« potoži ženica, »minuli teden moj mož skoro nič delati ni mogel. Šestero otrok imam doma. Vsi so še majhni, a jesti hoče vsak! V oviro so mi, da si ne morem kaj prida prislužiti, da bi plačala zaostalo najemnino, zakaj gospodar nam preti, da nas vrže na cesto. V tej zadregi prihajam do vaju ter lepo prosim, da bi nam

Martin posodil nekaj denarja. Jaz in moj mož bova skrbela za to, da odsluživa denar.«

Mina proseče pogleda brata. »Tako daleč ne sme priti, kakor vam preti gospodar.« deje tolažljivo. »Saj si nesreče niste sami krivi, zato vam bo tudi Bog pomagal.«

»Ah,« tarna ženica, »če nam Martin ne pomaga, ne vem, kako bo; kdo naj nam sicer priskoči na pomoč?«

Martin je namrdnil obraz. Naposled reče precej neprijazno: »Žal mi je, Vrbanetovka, a vsi mislijo, da so moji dohodki neizčrpani. Pa povem vam, jaz sam imam tako velike stroške, da danes ne morem pomagati. Jako žal mi je, verujte, jako žal!«

Vrbanetovka je Martina gledala začudeno, kakor da ni umela njegovih besed. Potem pa vstane, ne izpregovori besede ter zapusti sobo. —

Neprijeten molk je zavladal po tem prizoru. Mina ni svojega brata več poznala in ta hip sama ni vedela, kaj bi storila. Stric Martin pa je, hud nase in na ves svet, šel iz sobe. Hotel je poskrbeti, da se za jutrnji dan spravi sadje v kadi in zaboje.

Žalostna je sedela drugi dan teta Mina s šivanjem v roki pri oknu. Martin se je bil odpeljal s sadjem v mesto. Kam sta bila izginila zadovoljnost in veselje, ki sta dolgo let kraljevala v njuni mali hiši? Toda iz tega premišljevanja je zdajci predrami nenaden prizor. Vrata se mahoma odpro in pred njene noge pade Vrbanetova Lenčka, milc in glasno jokajoč. »Za Boga svetega, otrok, povej, kaj se je zgodilo, anti ni tvojemu očetu slabše?« Tako zavpije teta Mina silno prestrašena.

»Pomagajte, teta Mina,« javka otrok. »V naši sobi so možje, ki nam hočejo vse vzeti. Nosijo postelje na cesto. Mati joka in malčki jokajo z njo. Oče se je najprej kregal z možmi, a zdaj je izginil, ne vemo kam. O, teta Mina, pojdite z mano in pomagajte nam!«

Ne da bi dolgo premišljala, ogrne Mina prvo ruto, ki ji je bila pri rokah, prime Lenčko za roko ter odhiti z njo k hišici, ki je v njej nrebival črevljjar Vrbane z mnogoštevilno svojo rodovino. Bilo je res tako, kakor je povedala deklica. Gospodar ni hotel več čakati na plačilo in zdaj so biriči rubili ubogo družino ter ji pohiše znašali pod milo nebo.

Teta Mina ni pomišljala in odlašala. Že njena navzočnost je žalostno mater s pridom utešila. Ni prosila, a odločno je vprašala gospodarja, koliko so mu Vrbanetovi dolžni. Trdosrčnež imenuje vsoto ter pojasni, koliko časa so mu Vrbanetovi stanarino na dolgu. Mina pa je dejala: »Dobro!« Imela sicer ni pri rokah toliko gotovine, ven-

dar je v poravnavo dolga ponudila svojo hranilnično knjižico ter dodala še zlato ovratno verižico, najdražji in najljubši zaklad, ki ga je bila podedovala po rajni materi. Upnik se je s ponudbo zadovoljil ter ustavil rubežen.

S pomočjo nekaterih milosrčnih sosedov so zarubljene stvari zopet spravili v hišo. Mina je hotela ravno oditi domov, da bi se nekoliko umirila, toda strahote tega dne še niso bile končane. Toliko da je stopila iz hiše, ko ji prideta naproti dva moža. Nesla sta nezavestnega črevljarja Vrbaneta. Našla sta ga ležečega na kolovozniku ter izprva mislila, da je mrtev.

Ubogi šibki mož ni mogel preprečiti nesreče v družini. Ker je ni mogel gledati, je ves obupan bežal brez smotra v prosto naravo. Toda ta njegova razburjenost in beg sta bila preveč za njegove bolne prsi. Bruhnil je kri ter nezavesten obležal. V takem položaju sta ga našla omenjena delavca. Umeje se, da je teta Mina priskočila nesrečniku na pomoč. Poslala je takoj po zdravnika, odpravila otroke iz sobe ter kolikor možno mehko postlala bolniku. Toda preden je še došel zdravnik, je Vrbanetova duša že vzplula v deželo, kjer ni več ne pomanjkanja, ne bolezni, ne solzá...

Vsa potrta je prišla Mina od Vrbanetovih zvečer domov. Martin se je bil šele kasneje vrnil iz mesta. Bil je slabe volje, ker ni tolako izkupil, kakor je upal. Vrhutega je moral še drago plačati voznika in tudi precej denarja mu je šlo za hrano. In zdaj še sestre Mine ni dobil doma. To mu je bila prava zagonetka in njegova nevolja je rasla bolj in bolj.

Kako mu je bilo šele pri srcu, ko je stopila sestra Mina v sobo ter mu povedala, kaj se je vse zgodilo v njegovi odsotnosti. Najsi ga je Mina tako ljubila, da mu ničesar ni očitala, vendar očitala mu je lastna vest, da je nemalo pripomogel k nesreči uboge rodovine. Ubogi Vrbane bi bil gotovo še živel, da ni bil Martin tako trdosrčen!

Toda kar se je zgodilo, se ni dalo več predrugačiti. Stric Martin vso noč ni spal, a naslednji dan je bilo težko besedico spraviti iz njega.

Vrbanetovega pogreba se je udeležila vsa vas. Ko je po pogrebu prišel stric Martin domov, se je zdelo, da se je zbudil iz težkega sna.

Prijazno je segel stric Martin sestri Mini v roko ter jo vprašal, če je še kaj jezna. Ko ga Mina zagotovi, da ga je zmerom ljubila, le da je mislila, da je bolan, se je Martinu odvalil kamen od srca.

»Prav praviš. ljuba sestra,« odgovori Martin globoko ganjen, »bil sem res bolan in — ubog! Pa bodiva zopet bogata in srečna. To pa doseževa s tem, da prav rabiva odkriti zaklad, ki je povzročil tolako nesrečo. Poskrbeti hočem, da kolikor mogoče popravim krivico, ki

sem jo storil. Zaklad znaša tisoč tolarjev. Obresti od tega denarja naj uživa Vrbanetova vdova, dokler bo živa; pozneje pa naj bo ta denar dota njenim hčeram. Ali ti je to všeč, Mina?»

»In še kako!« vzklikne Mina, ganjena v dno duše. In objemši brata nadaljuje: »Zdaj sva zopet bogata in vesela! Siromaki in bolniki naj uživajo najino podporo!«

»Tako bodi in ostani!« pritrди stric Martin. »Prav je govoril pesnik, ki je pisal:

Ne misli tega mi nikar:
Največja sreča je denar!
Ne! Zadovoljnost le srcá —
ta pravo srečo tu ti dá!...

Polž.

Deček:

Oj, počasi polž se kreče,
dolga je njegova pot;
hodi res, lahkó se reče,
teden dni iz kota v kot!

Oče:

Nič se, Tinček, mi ne čudi,
če počasen je takó;
ti ne bil bi boljši tudi,
da ti breme je težkó!

Svojo hišico polž nosi,
da resnica je, poglej;
kóga pomočí li prosi?
Sam le vlačí jo naprej!

Ti bi bridko se potožil,
ko bi nosil stol samó;
če bi mizo si naložil,
zgrudil bi na tla se z njo!

„Oče!“ pravi Tinček živo,
„vsega tega nisem znal;
sodil pa ne bom več krivo,
čast le polžu bom dajal!“

Janko Leban.

